

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 346/09-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. januára 2010 v senáte zloženom z predsedníčky Ludmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti J. M. a I. M., obaja bytom Rakúsko, zastúpených advokátkou Mgr. M. B., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 124/2001, za účasti Okresného súdu Dunajská Streda, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. M. a I. M. na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 124/2001 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Dunajská Streda p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 124/2001 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. J. M. a I. M. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie každému v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré im j e Okresný súd Dunajská Streda p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Dunajská Streda j e p o v i n n ý uhradiť J. M. a I. M. trovy konania v sume 598,02 € (slovom päťstodevät'desiatosem eur a dva centy) na účet ich právnej zástupkyne Mgr. M. B., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 346/09 z 8. októbra 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. M. a I. M. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 124/2001 (ďalej aj „namietané konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia podali 19. septembra 2001 okresnému súdu žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia.

Sťažovatelia uviedli, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie v ich právnej veci právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovatelia domáhali, aby ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 a 3 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zároveň požadovali prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Napokon žiadali priznanie finančného zadosťučinenia každému v sume 4 000 € a náhrady trov právneho zastúpenia.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 581/09 doručeným ústavnému súdu 23. novembra 2009, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Sťažovatelia - navrhovatelia J. M. a I. M. dňa 19. 09. 2001 podali na súd návrh o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 126.000,- Sk s prísl., proti odporcom v 1. rade H. P., v 2. rade A. P., ktorý návrh bol zaevidovaný pod sp. zn. 6 C 124/2001 a pridelený do oddelenia zákonnej sudkyne JUDr. E. L.

1./ Podľa predmetu neide o skutkovo a právne zložitú vec. Napriek tomu zložitou sa stalo z toho dôvodu, že v inom konaní je napadnutá platnosť zmlúv, na základe ktorých navrhovatelia nadobudli nehnuteľnosť, za užívanie ktorej sa dožadujú vydania neoprávneného obohatenia od odporcov. Ide o konanie, ktoré bolo na našom súde riešené pod sp. zn. 4 C 204/1996. V tomto konaní prvostupňový súd vyslovil neplatnosť zmlúv o prevode nehnuteľnosti. Krajský súd v Trnave pozmenil rozsudok prvostupňového súdu a návrh zamietol. Vo veci je podané dovolanie a od januára 2009 spis sa nachádza na Najvyššom súde SR. Poukazom na horeuvedené konanie toto konanie bolo uznesením súdu zo dňa 25. 09. 2003 prerušené. Krajský súd toto uznesenie prvostupňového súdu zrušil. Iba poznamenávam, že v súčasnej dobe so sťažovateľmi na tomto súde prebieha 20 neskončených konaní, z ktorých prevážna väčšina sa odvíja od uvedeného základného konania. Vo viacerých prípadoch konania boli prerušené. Sťažovatelia vždy podali odvolanie. Ani senáty krajského súdu nezaujali jednotný názor, v niektorých prípadoch prerušenie konania potvrdili a konania boli až do právoplatného rozhodnutia uvedeného sporu teda do novembra 2008 prerušené. Vyskytol sa aj prípad, v ktorom konanie prerušené nebolo, ale z iného dôvodu bol spis bol predložený na rozhodnutie krajskému súdu a pre okresný súd bolo odporúčané konanie prerušiť. Z uvedeného dôvodu si dovoľím

poznamenať, že ide aj v tomto prípade o konanie, ktoré podľa predmetu konania nedá sa nazvať za právne a skutkovo zložitú vec, ale práve popísaná skutočnosť a nejednotnosť názorov ju robí zložitou.

2./ Vo veci boli vykonané tieto úkony:

- dňa 20. 09. 2001 bola daná úprava na vydanie výzvy na zaplatenie súdneho poplatku a na doručenie opisu návrhu odporcom. Súdny poplatok bol uhradený 08. 10. 2001.

- dňa 25. 10. 2001 bol určený termín pojednávania na 29. 01. 2002,

- pojednávanie dňa 29. 01. 2002 bolo odročené, nakoľko sa dostavili iba navrhovateľ v 1. rade a odporca v 1. rade, ktorí ospravedlnili neúčast' ostatných účastníkov. Odporcom bolo uložené, aby súdu predložili písomné vyjadrenie k návrhu. Zároveň bola daná úprava na pripojenie spisu tunajšieho súdu 5 C 100/1994.

- dňa 18. 02. 2002 odporcovia boli urgovaní na predloženie vyjadrenia,

- dňa 02. 04. 2002 opäť boli urgovaní odporcovia na predloženie vyjadrenia, pritom bolo zistené, že žiadaný spisový materiál 5 C 100/1994 v tom čase sa nachádzal na Najvyššom súde SR, preto spis bol lehotovaný a úpravy na predloženie žiadaného spisu boli dané 27. 05. 2002, 24. 07. 2002 a dňa 23. 08. 2002 bol určený termín pojednávania na 29. 10. 2002.

- dňa 23. 10. 2002 navrhovatelia zaslali na súd doplnenie návrhu,

- dňa 29. 10. 2002 pojednávanie opäť bolo odročené, nakoľko dostavil sa iba právny zástupca navrhovateľov. Odporcovia sa nedostavili, svoju neúčast' neospravedlnili. Ďalší termín pojednávania bol určený na 10. 12. 2002.

- dňa 10. 12. 2002 na pojednávaní bol vypočutý odporca v 1. rade, nakoľko navrhovatelia sa nedostavili, dostavil sa iba právny zástupca navrhovateľa v 1. rade. Pojednávanie bolo odročené za účelom opätovného predvolania účastníkov.

- dňa 11. 12. 2002 bol určený ďalší termín pojednávania na 18. 03. 2003,

- dňa 18. 03. 2003 pojednávanie sa uskutočnilo v neprítomnosti odporcov, ktorí sa nedostavili a doručenie mali riadne vykázané. Boli vypočutí navrhovatelia a pojednávanie bolo odročené s tým, že budú predvolaní odporcovia pod hrozbou pokuty a bude pripojený spis tunajšieho súdu 4 C 204/1996.

- dňa 27. 02. 2003 bola daná úprava na vyžiadanie listu vlastníctva od správy katastra,

- dňa 07. 05. 2003 bola daná úprava na vydanie výzvy na zaplatenie súdneho poplatku za rozšírenie návrhu a na doručenie rozšírenia návrhu na vyjadrenie odporcom. Súdny poplatok bol uhradený 02. 06. 2003. Z odporcov výzvu súdu prevzal iba odporca v 1. rade, odporkyňa v 2. rade napriek ďalšiemu pokusu o doručenie výzvy neprevzala.

- dňa 18. 08. 2003 opäť bola daná úprava na doručenie rozšírenia návrhu odporcom,

- dňa 25. 09. 2003 súd konanie prerušil. Proti uzneseniu navrhovateľa podali odvolanie.

- dňa 11. 11. 2003 spis bol predložený na rozhodnutie krajskému súdu,

- dňa 11. 03. 2004 spisový materiál bol z krajského súdu vrátený s tým, že uznesenie o prerušení konania bolo zrušené,

- dňa 15. 03. 2004 bola daná úprava na doručenie uznesenia krajského súdu. Odporkyňa v 2. rade napriek viacerým pokusom rozhodnutie krajského súdu neprevzala, preto dňa 15. 11. 2004 súd urobil dotaz na register obyvateľov SR. Odpoveď na súd bola doručená 27. 10. 2004. Odporkyňa zásielku súdu ani na uvedenej adrese neprevzala a zásielka na súd bola vrátená 16. 02. 2005.

- dňa 21. 02. 2005 boli požiadané Mestský úrad v Š. a Obvodné oddelenie PZ o oznámenie, či odporcovia sa zdržujú na adrese v Š. Odpoveď bola doručená 09. 03. 2005.

- dňa 09. 08. 2005 bol určený termín pojednávania na 24. 11. 2005. O doručenie predvolania pre odporcov bol požiadaný Okresný súd pre Prahu 3. Dňa 09. 11. 2005 bolo na súd doručené oznámenie, že odporcovia na uvedenej adrese nemajú pobyt a ani v centrálnom registri nemajú evidovaný pobyt.

- dňa 24. 11. 2005 pojednávanie bolo odročené na 12. 01. 2006 za účelom ustanovenia opatrovníka pre odporcov,

- dňa 12. 01. 2006 súd rozhodol o návrhu o zmene petitu, ale pojednávanie opäť bolo odročené z dôvodu, že navrhovateľia mienili podať ďalší návrh na zmenu petitu. Návrhu na zmenu petitu na súd bol doručený 20. 02. 2006.

- dňa 20. 04. 2006 bola daná úprava na doručenie návrhu na zmenu petitu opatrovníkovi,

- dňa 03. 07. 2006 bolo vydané uznesenie o rozšírení petitu,
- dňa 14. 09. 2006 bol určený termín pojednávania na 27. 11. 2006, ktorý termín však 06. 11. 2006 bol zrušený. Navrhovatelia dňa 27. 11. 2006 podali na súd návrh na pripustenie ďalšieho účastníka do konania.
- dňa 08. 01. 2007 súd návrh o pristúpenie ďalšieho účastníka do konania zamietol, navrhovatelia proti uvedenému uzneseniu podali odvolanie,
- dňa 13. 02. 2007 spis bol predložený na krajský súd, ktorý dňa 31. 05. 2007 rozhodnutie prvostupňového súdu zrušil a spisový materiál na tunajší súd bol vrátený 14. 06. 2007,
- dňa 18. 07. 2007 bola vydaná výzva na upresnenie návrhu o pristúpenie ďalšieho účastníka do konania, navrhovatelia na výzvu nereagovali a nebola od nich vrátená ani doručka.
- dňa 11. 10. 2007 opäť bola vydaná výzva navrhovateľom pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty. Túto výzvu navrhovateľ v 1. rade prevzal 23. 10. 2007. Upresnenie na súd bolo doručené 26. 10. 2007.
- dňa 15. 11. 2007 súd do konania na strane odporcov pribral Okresnú prokuratúru v Dunajskej Strede a Slovenskú republiku zast. Generálnou prokuratúrou v Bratislave.
- dňa 28. 01. 2008 súd vyzval okresnú prokuratúru a generálnu prokuratúru na vyjadrenie k návrhu. Generálna prokuratúra dňa 13. 02. 2008 požiadala súd, aby navrhovatelia boli vyzvaní na predloženie písomnosti, z ktorých vyplýva opodstatnenosť ich návrhu. Okresná prokuratúra v Dunajskej Strede podaním zo dňa 29. 02. 2008 navrhla návrh podaný voči nej zamietnuť.
- dňa 06. 03. 2008 boli dané pokyny na vydanie výzvy pre Generálnu prokuratúru SR na vyjadrenie k návrhu a pre navrhovateľov k zaujatiu stanoviska. Vyjadrenia boli urgované 16. 05. 2008. Navrhovatelia dňa 28. 11. 2008 zaslali súdu oznámenie o nadobudnutí právoplatnosti rozsudku vo veci 4 C 204/1996.
- dňa 29. 03. 2009 súd konanie proti odporcovi v 3. rade Okresnej prokuratúre v Dunajskej Strede zastavil.
- dňa 24. 03. 2009 bola daná úprava pre vyššieho súdneho úradníka na vypracovanie návrhu na vylúčenie veci o náhrade škody na samostatné konanie. Uznesenie bolo vypracované 19. 05. 2009.

- dňa 20. 08. 2009 spisový materiál bol zaslaný na Ústavný súd SR, odkiaľ bol vrátený 19. 10. 2009.

- dňa 28. 10. 2009 bola daná úprava pre vyššieho súdneho úradníka na zrušenie uznesenia o ustanovení opatrovníka,

- dňa 05. 11. 2009 bolo vydané uznesenie o zrušení opatrovníka pre odporcov v 1. a 2. rade. Zároveň bol urobený dotaz na Obvodný súd Praha 3 o zistenie adries odporcov ako aj na navrhovateľov ohľadne návrhu na ustanovenie opatrovníka pre odporcov. Bol vyzvaný aj Mestský úrad Š. na spoluprácu. Odpovede k dnešnému dňu doručené neboli.

3./ Podľa môjho názoru konanie malo byť prerušené v zmysle § 109 ods. 1./ písm. c./ O. s. p. tak ako na to súd poukázal vo svojom uznesení o prerušení konania zo dňa 25. 09. 2003.

4./ V tejto veci pod číslom I Spr V 13/06 som riešila sťažnosť navrhovateľov – sťažovateľov. Ich sťažnosť vtedy som posúdila ako neopodstatnenú. Vychádzala som zo správania sa odporcov. Uviedla som, že určitý podiel na zdĺhavosti konania majú aj navrhovatelia. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti poukazujú na to, že zrejme som myslela na to, že navrhovatelia podávajú návrhy na rozšírenie pôvodného návrhu. Zároveň konštatujú, že ich postup súvisí s uplatnením práva, čo vyplýva z príslušných ustanovení zákona a za to zodpovednosť nemôže byť presunutá na účastníka, v danom prípade na navrhovateľa. Napriek uvedenému som toho názoru, že s tým, že v priebehu tohto konania viackrát podali návrh na rozšírenie petitu, ako aj na pribratie ďalších účastníkov do konania, čím jednoznačne sťažili postup súdu, nakoľko súd o týchto návrhoch vždy musel osobitne rozhodovať.

5./ Z ústavnej sťažnosti navrhovateľov vyplýva, že súdu vytykajú, že od podania návrhu uplynulo 8 rokov a súd doteraz vec právoplatne neskončil, teda namietajú dĺžku konania. V ďalšom poukazujú na konkrétne pochybenia súdu spočívajúcich napr. v prerušení konania, v zamietnutí návrhu na pristúpenie ďalších účastníkov, ktoré obdobia sťažovatelia považujú za zbytočné prietahy. Podľa môjho názoru tieto obdobia ako ich vymedzili sťažovatelia, nie je možné považovať za zbytočné prietahy. Súd konanie prerušil poukazom na určité ustanovenie a o ostatných návrhoch musel konať. Nadriadený súd

na postup súdu mal iný názor, to však ešte neznamená, že súd svojim postupom úmyselne spôsobil prietahy, teda zbytočné prietahy.

6./ Som toho názoru, že napriek dĺžke konania súd úmyselne v tejto veci prietahy nespôsobil.

7./ Čo sa týka iných okolností iba by som chcela poukázať na to, že v prípade sťažovateľov je na tunajšom súde začatých viac konaní, približne 20 a niektoré konania už aj boli právoplatne skončené. V tomto roku sťažovatelia už podali viac ústavných sťažností. Vo svojich vyjadreniach som poukázala na to, že skoro všetky ich spory vyplývajú z toho základného konania, kde sú napadnuté prevody, na základe ktorých sťažovatelia nadobudli nehnuteľnosti. Konanie je vedené pod sp. zn. 4 C 204/1996 a už bolo právoplatne skončené. Vo veci inak rozhodol prvostupňový súd a inak nadriadený súd. Bolo podané dovolanie a spis od januára 2009 sa nachádza na Najvyššom súde SR. Osobne som toho názoru, že rozhodnutie Najvyššieho súdu SR môže podstatne ovplyvniť aj priebeh tohto konania. V predchádzajúcich vyjadreniach takisto som poukázala aj na to, že nadriadený súd v jednej veci potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu, ktorým prerušil ďalšie konanie sťažovateľov až do právoplatného skončenia konania o dovolaní. Týmto som chcela poukázať na to, že na konania, ktoré vyplývajú zo základného konania, stále nie je rovnaký názor.“

K vyjadreniu okresného súdu sťažovatelia zaujali stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 29. decembra 2009, v ktorom okrem iného uviedli:

«Návrh na súd bol podaný dňa 19. 09. 2001 a jedná sa o vydanie bezdôvodného obohatenia, čiže o jednoduchú vec - zistiť skutkový stav a rozhodnúť. Postačilo, aby mal súd preukázanú protiprávnosť konania odporcov (užívanie nehnuteľnosti bez právneho dôvodu) a výšku obohatenia, ktoré treba vydať (nájomné obvyklé v danom čase na podobnú nehnuteľnosť v lokalite).

Skutočnosť, že sa v inom konaní na súde vedie spor o neplatnosť prevodu nehnuteľností, v ktorej ide aj o nehnuteľnosť, za ktorú sa žiada bezdôvodné obohatenie vydať (4 C 204/96 s inými účastníkmi konania ako sú odporcovia), je na vydanie bezdôvodného obohatenia v tomto konaní právne bezvýznamné. Preto bolo aj uznesenie súdu zo dňa 25. 09. 2003 o prerušení konania odvolacím súdom zrušené.

To, že na OS v DS prebieha toho času okolo 20 neskončených konaní v spojitosti s konaním 4 C 204/96 o neplatnosť prevodu majetku štátu, je len zavinením Okresného súdu v Dunajskej Strede pre nesprávny právny názor na vec (ako sa ukázalo v konečnom právoplatnom rozhodnutí vo veci 4 C 204/96) a pre neefektívnosť postupu súdu v predmetných konaniach.

Uvedené konania boli podávané v súvislosti s vymáhaním nájomného, resp. vydania bezdôvodného obohatenia alebo vypratáním nehnuteľnosti a exekúcie bývalých nájomcov, ktorých súd v podstate povzbudil v neplnení ich povinností platiť nájomné, keď vo veci nekonal. Len pre vykreslenie uvádzame, že súd v konaní 9 C 158/1996 o zaplatenie príslušnej sumy za užívanie predmetných nehnuteľností, toto konanie prerušil dňa 28. 11. 1996 pre podanie návrhu vo veci 4 C 204/96 zo dňa 19. 11. 1996, teda do 9 dní odo dňa podania návrhu vo veci 4 C 204/96 bez návrhu účastníkov konania a pred tým, ako bolo vo veci nariadené pojednávanie. Ak by súd rešpektoval ústavné právo sťažovateľov v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 158/1996, nemuseli by sa navrhovatelia domáhať svojho práva i v predmetnom konaní ako i v ďalších konaniach s inými odporcami, lebo títo by neboli nepriamo povzbudzovaní k neplneniu si svojich povinností.

Postup súdu, v ktorom vo veci koná na súde prvého stupňa už 8 rokov a vo veci vykonáva v podstate iba „administratívne“ úkony, nemožno ospravedlniť nejednotnosťou postojov súdov druhého stupňa tykajúcich sa prerušenie konania ani počtom konaní vedených na Okresnom súde Dunajská Streda vo veci návrhov sťažovateľov.»

V stanovisku sťažovateľov k vyjadreniu okresného súdu sa taktiež uvádza, že «Z dôvodu chyby v písaní priamo v petite nebolo uvedené ustanovenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv, z toho dôvodu petit návrhu dopĺňame tak, že za spojenie „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“ dopĺňame nasledovný text „podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“», a v nadväznosti na to sťažovatelia uviedli nové úplné znenie petitu vrátane nového vyčíslenia trov právneho zastúpenia.

Obsah súvisiaceho spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení 13. novembra 2009, a preto ústavný súd poukazuje len na úkony uvedené v tomto vyjadrení, ktoré považuje za preukázané.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou okrem iného domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je sťažovateľmi uplatnený nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Podľa názoru ústavného súdu napadnuté konanie nemožno považovať právne ani skutkovo za zložité. Akceptáciu uvedeného názoru v zásade potvrdila predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti, aj keď súčasne poznamenala, že konanie sa podľa jej mienky stalo zložitým „z dôvodu, že v inom konaní je napadnutá platnosť zmlúv, na základe ktorých navrhovatelia (sťažovatelia, pozn.) nadobudli nehnuteľnosť...“, pričom na základe uvedeného okresný súd prerušil sťažnosťou napadnuté konanie. Napriek tomu ústavný súd zotrváva na názore, že napadnuté konanie nepovažuje za skutkovo ani právne zložité, pričom argumentácia ozrejmujúca dôvody

prerušenía konania obsiahnutá vo vyjadrení predsedníčky okresného súdu je predmetom hodnotenia ústavného súdu v ďalšej časti tohto nálezu.

2. Ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by v súvislosti s doterajšou dĺžkou napadnutého konania mali byť pripísané na ťarchu sťažovateľov. Pokiaľ ide o hodnotenie doterajšieho priebehu preskúmaného konania podľa druhého kritéria, ústavný súd je toho názoru, že sťažovatelia zásadne neprispeli k jeho predĺženiu, treba však uviesť, že v dôsledku ich procesnej aktivity (návrhy na zmeny petitu a návrhy na pribratie ďalších účastníkov do konania) sa musel okresný súd s týmito návrhmi vysporiadať. V súvislosti s uvedeným ústavný súd poukazuje na svoju predchádzajúcu judikatúru (napr. II. ÚS 172/07), podľa ktorej viacnásobné zmeny žalobného petitu, ktorými účastník konania reaguje na aktuálny vývoj procesnej situácie, nemožno pripočítat' na jeho ťarchu. O takýto prípad išlo podľa názoru ústavného súdu aj v okolnostiach danej veci.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska posudzovania, či v právnej veci sťažovateľov došlo k zbytočným prieťahom, hodnotil samotný postup okresného súdu. Napriek tomu, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bol v zásade plynulý a medzi jednotlivými procesnými úkonmi (okrem jedného prípadu) neboli neprimerane dlhé odstupy, nemožno uvedené konanie charakterizovať ako konanie bez prieťahov, a to z dôvodu neefektívnosti postupu okresného súdu.

Neefektívnosť postupu okresného súdu vyplýva najmä zo skutočnosti, že v priebehu konania bolo Krajským súdom v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v dvoch prípadoch zrušené procesné uznesenie okresného súdu a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

V prvom prípade uznesenie sp. zn. 6 C 124/01 z 25. septembra 2003, ktorým okresný súd prerušil napadnuté konanie „do právoplatného ukončenia konania 4 C 204/96 Okresného súdu v Dunajskej Strede“ [v ktorom sa žalobcovia (Slovenská republika, zastúpená Okresnou prokuratúrou v Dunajskej Strede a Slovenským pozemkovým fondom), domáhajú vyslovenia neplatnosti právneho úkonu, prevodu majetku štátu na sťažovateľov, pričom sporná nehnuteľnosť je súčasťou tohto prevodu], bolo po podaní odvolania

sťažovateľmi krajským súdom uznesením sp. zn. 23 Co 247/03 zo 17. februára 2004 zrušené a vec bola okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie. V odôvodnení tohto zrušujúceho uznesenia krajského súdu bolo okrem iného okresnému súdu vyčítané, že „... aplikoval na napadnuté rozhodnutie nesprávnu procesnú normu“.

Okresný súd pochybil podľa názoru krajského súdu aj v tom, že sa v napadnutom uznesení vôbec nezoberal otázkou práva oprávnených držiteľov na úžitky z predmetnej veci, a preto napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zrušil s použitím § 221 ods. 1 písm. c) OSP v znení účinnom v relevantnom čase „z dôvodu nepreskúmateľnosti pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov“ a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 2 OSP).

V ďalšom priebehu napadnutého konania bolo uznesenie sp. zn. 6 C 124/01 z 8. januára 2007, ktorým okresný súd zamietol návrh sťažovateľov na pristúpenie Slovenskej republiky v zastúpení Okresnej prokuratúry v Dunajskej Strede do konania ako odporcu 3, po podaní odvolania sťažovateľmi krajským súdom uznesením sp. zn. 10 Co/32/2007 z 31. mája 2007 zrušené a vec bola okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie, pričom v odôvodnení uznesenia krajského súdu bolo okrem iného uvedené:

„V danej veci došlo postupom súdu prvého stupňa k odňatiu možnosti navrhovateľov konať pred súdom, pretože im súd prvého stupňa znemožnil uplatniť práva proti ďalšiemu odporcovi, ktorého označili v už prebiehajúcim konaní, pričom zdôvodnenie tohto postupu nedôvodnosťou návrhu neobstojí, pretože dôvodnosť bude posudzovaná pri rozhodovaní vo veci samej a v prípade jej preukázania bude mať za následok zamietnutie návrhu na začatie konania voči tomuto odporcovi.

Vzhľadom na uvedené odvolací súd podľa ustanovenia § 221 ods. 1 písm. f) O. s. p. napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zrušil a podľa odseku 3 citovaného ustanovenia vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.“

Ústavný súd zistil, že konanie bolo v jednom prípade poznačené aj nečinnosťou, v súvislosti s čím sa stotožňuje s názorom sťažovateľov, že okresný súd „postupoval bez

náležitej plynulosti“, keď po doručení uznesenia krajského súdu zo 17. februára 2004 (doručené 11. marca 2004) nariadil termín pojednávania vo veci až na 24. november 2005.

Napokon ústavný súd prisvedčuje aj názoru sťažovateľov, podľa ktorého *«Postup súdu, v ktorom vo veci koná na súde na súde prvého stupňa už 8 rokov a vo veci vykonáva v podstate iba „administratívne“ úkony, nemožno ospravedlniť nejednotnosťou postojov súdov druhého stupňa týkajúcich sa prerušeniam konania ani počtom konaní vedených na Okresnom súde Dunajská Streda vo veci návrhov sťažovateľov.»*.

Ústavný súd sa naopak neprikláňa k tej časti vyjadrenia okresného súdu, v ktorej poukazuje na nejednotnosť názorov krajského súdu na relevantnosť prerušenia viacerých konaní sťažovateľov vedených okresným súdom, keďže takáto interpretácia v konečnom dôsledku spochybňuje záväznosť právneho názoru krajského súdu vysloveného v uznesení sp. zn. 23 Co 247/03 zo 17. februára 2004, čo je v rozpore s § 226 OSP, podľa ktorého ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, je súd prvého stupňa viazaný právnym názorom odvolacieho súdu.

V súvislosti s hodnotením doterajšej dĺžky konania ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre vyslovil, že z ústavnoprávneho hľadiska je neprijateľná samotná skutočnosť, aby právna neistota v konaní pred všeobecným súdom nebola odstránená ani po viac ako 8 rokoch od jeho začatia (m. m. napr. IV. ÚS 382/08, IV. ÚS 155/09). Takáto zdĺhavosť konania totiž predlžuje stav právnej neistoty sťažovateľov do takej miery, že sa ich základné právo na súdnu ochranu javí ako iluzórne, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (m. m. I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že namietaným postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 124/2001 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci nachádzajú.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia každému v sume 4 000 € dôvodiac najmä tým, že *«Nemajetkovú ujmu vidia navrhovatelia v psychickej ujme, v pocitoch krivdy a neistoty spôsobených im dlhodobou neschopnosťou súdu plynulé pokračovať v konaní a včasné rozhodnúť ich spor. Navrhovatelia sa cítia poškodení pomalým riešením viacerých sporov týkajúcich sa nehnuteľností, ktoré legálne nadobudli do vlastníctva a ktoré nemohli „vd'aka“ týmto sporom riadne užívať. V napadnutom konaní si navrhovatelia uplatňujú svoje právo na vydanie úžitkov spojených s vlastníctvom bytu, ktoré im bolo dlhodobo nezákonne upierané zo strany odporcov, podporovaných laxným a nesprávnym postupom štátnych orgánov (prokuratúry) a súdu. Pomalým, neefektívnym a chybným konaním súdu v predmetnom konaní sú ukračovani na svojich právach, čo má za následok vyvolanie pocitov frustrácie a nemohúcnosti navrhovateľov pri dovolávaní sa svojich práv pred slovenskými súdmi.»*

Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje

nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 6 C 124/2001 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie každému po 2 500 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátkou Mgr. M. B. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 695,41 €. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a písomné vyjadrenie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky znížiť o 20 %, lebo ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“. Úhrada za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2009 predstavuje spolu s režijným paušálom (3 x 6,95 €) u jedného sťažovateľa sumu 299,01 € a trovy právneho zastúpenia dvoch sťažovateľov boli priznané v celkovej sume 598,02 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Ústavný súd napokon k podaniu právnej zástupkyne sťažovateľov z 19. decembra 2009, obsahom ktorého bol aj návrh na doplnenie petitu s tým, že okrem porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy žiadajú, aby ústavný súd vyslovil v meritórnom rozhodnutí aj porušenie ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, poznamenáva, že pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. I. ÚS 280/08, II. ÚS 55/08). V spojitosti s tým upriamuje pozornosť na svoju judikatúru, podľa ktorej zvláštnosť konania pred ústavným súdom vyplýva z toho, že ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní návrh (sťažnosť) neodloží, alebo neodmietne, prijme ho podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde na ďalšie konanie „v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu“. Uvedené vylučuje možnosť navrhovateľov (sťažovateľov) dopĺňať po prijatí sťažnosti návrh na začatie konania (napr. m. m. I. ÚS 36/02, I. ÚS 109/02, III. ÚS 196/08, III. ÚS 225/08). Vzhľadom na to nemôže už ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie v konaní vo veci samej rozširovať predmet konania oproti vymedzeniu uvedenému vo výroku uznesenia o predbežnom prerokovaní sťažnosti z 8. októbra 2009.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. januára 2010